

Український язык с М. Коцюбинским

ФАТА МОРГАНА

(З сільськ`их настр`оїв)

(Из сельских настроений)

Повість адаптировала Елена Омеляненко elena_aster@mail.ru

Метод чтения Ильи Франка

ЧАСТИНА ПЕРША

(ЧАСТЬ ПЕРВАЯ)

Кол`и Андр`ій В`олик прох`одив повз головн`ий буд`инок погор`ілої сах`арні *(когда Андрей Волик проходил мимо главного здания сгоревшего сахарного завода)*, з стін ру`їни з г`аласом знял`ось воронн`я *(со стен руин с шумом поднялось воронье)*, а всер`єдину з л`оскотом пос`ипались тиньк і ц`єгла *(а в середину с треском посыпались штукатурка и кирпич)*. Хоч сах`арня давн`о вже зак`инена *(хоть сахарный завод давно уже заброшен)*, розс`ипалася і заросл`а трав`ою *(рассыпался и порос травой)*, в пор`ожніх буд`инках її раз у раз вчув`ався шум *(в пустых строениях его раз от раза = время от времени слышался шум)*, нем`ов г`омін маш`ин і робітник`ів лиш`ився на стар`ому житл`і *(будто шум машин и рабочих остался на старом = прежнем месте /жительства/)*. Мин`аючи к`упи б`итої ц`єгли, б`ілі пл`ями вапн`а *(проходя мимо куч битого кирпича, белых пятен извести)*,

напівприкр`иті молод`ими бур`ян`ами (*полуприкрытых молодым бурьяном*), гнил`і трухл`яві жолоб`и і ч`орні д`іри-в`ікна, з яких нем`ов щось вигляд`ало (*гнилые ветхие желоба, черные дыры-окна, из которых будто что-то выглядывало*), — Андрій зг`адував кол`ишне (*Андрей вспоминал прошедшее*). Як`а-небудь ш`ина, що блищ`ала з трав`и, мов плаз`уюча гад`юка (*какая-нибудь шина, что блестела в траве, как ползущая гадюка*), або чав`унне к`олесо, до полов`ини загр`узли в з`емлю (*или чугунное колесо, до половины увязшее в земле*), виклик`али п`еред його `очі карт`ину шумл`ивого житт`я ф`абрики (*вызывали перед его глазами картину шумной жизни фабрики*), і він б`ачив себ`е к`оло вагон`еток з ц`укром або б`іля апар`ату (*и он видел себя около вагонеток с сахаром или около аппарата*). Тод`і він брав трин`адцять карб`ованців на м`ісяць! (*тогда он брал = получал тринадцать карбованцев в месяце*)...

Коли Андрій Волик проходив повз головний будинок погорілої сахарні, з стін руїни з галасом знялось вороння, а всередину з лоскотом посипались тиньк і цегла. Хоч сахарня давно вже закинена, розсипалася і заросла травою, в порожніх будинках її раз у раз вчувався шум, немов гомін машин і робітників лишився на старому житлі. Минаючи купи битої цегли, білі плями вапна, напівприкриті молодими бур`янами, гнилі трухляві жолоби і чорні діри-вікна, з яких немов щось виглядало, — Андрій згадував колишне. Яка-небудь шина, що блищала з трави, мов плазуюча гадюка, або чавунне колесо, до половини загрузле в землю, викликали перед його очі картину шумливого життя фабрики, і він бачив себе коло вагонеток з цукром або біля апарату. Тоді він брав тринадцять карбованців на місяць!..

— То бул`и час`и, п`ане добр`одзею (*то были времена, господин хороший /польск./*)! — каз`ав він уг`олос до с`ебе і гл`адив б`ілого в`уса (*говорил он вслух себе и гладил белый ус*).

Андрій прямув`ав до стар`ого в'язу (*Андрей направлялся к старому вязу*), що ріс на верш`ечку горб`а (*который рос на вершине холма*). Зв`ідти зл`азили з горбк`а ун`из фабр`ичні буд`инки (*оттуда слезали = спускались с холма вниз фабричные здания*).

Впр`аво од нь`ого грав на с`онці ср`ібними бр`ижами став`ок (*вправо от него играл на солнце серебряной рябью пруд*), нем`ов р`иби куп`ались в нь`ому (*будто рыбы купались в нем*), а за ставк`ом, на друг`ому горб`і (*а за прудом, на другом холме*), хов`алася в дер`евах ц`ерква (*пряталась в деревьях церковь*)... Зз`аду, за в'язом, леж`ала д`олі шир`ока й зел`ена л`ука (*позади, за вязом, лежал внизу широкий и зеленый луг*), пор`ізана з`акрутами р`ічки (*порезанный изгибами реки*). В`ерби й вербол`ози сірозел`еним тум`аном кот`илися по л`уці і закрив`али под`екуди в`оду (*ивы и ракитники серозеленым туманом катились по луку и закрывали кое-где воду*). На виднокр`узі, в дал`єких ок`олишніх с`елах, біл`іли дзвін`иці (*на кругозоре = в поле зрения, в далеких околичных селах, белели колокольни*).

Був с`онячний р`анок провідн`ої нед`ілі (*было солнечное утро проводного /первого после Пасхи/ воскресенья*). По церкв`ах дзвон`или (*в церквях звонили*). Дал`екі дзв`они гуч`али в ясн`ому пов`ітрі (*далекие колокола гудели в чистом воздухе*), т`ихо і мелод`ійно, і здав`алося, що то дзвен`ить з`олото с`онця (*тихо и мелодично, и казалось, что это звонит золото солнца*).

— То були часи, пане добродзею! — казав він уголос до себе і гладив білого вуса.

Андрій прямубав до старого в'язу, що ріс на вершечку горба. Звідти злазили з горбка униз фабричні будинки.

Вправо од нього грав на сонці срібними брижами ставок, немов риби купались в ньому, а за ставком, на другому горбі, ховалася в деревах церква... Ззаду, за в'язом, лежала долі широка й зелена лука, порізана закрутами річки. Верби й верболози сірозеленим туманом

котилися по луці і закривали подекуди воду. На виднокрузі, в далеких околиць селах, білили дзвіниці.

Був сонячний ранок провідної неділі. По церквах дзвонили. Далекі дзвони гучали в ясному повітрі, тихо і мелодійно, і здавалося, що то дзвенить золото сонця.

Андрій погляд`ав на розв`алені кам'яні іці і р`адісно хит`ав голов`ою (*Андрей смотрел на разваленные каменные строения и радостно кивал головой*).

— Га! вже вон`о так д`овго не б`уде! (*да! уже оно так долго не будет*).. вон`и як візьм`уть у сво`ї р`уки, то шв`идко п`устять п`ару (*они как возьмут в свои руки, так быстро пустят пар*)!

«Вон`и» — бул`и н`імці чи ч`ехи, а може й євр`еї (*„они” — были немцы или чехи, а может, и евреи*), що п`еред шістьм`а рок`ами при`їздили огляд`ати згор`ілу сах`арню (*которые шесть лет назад приезжали осматривать сгоревший сахарный завод*). Хоч пот`ому ніхт`о вже не цік`авився руїнами (*хоть после никто уже не интересовался руинами*), Андрій не покид`ав над`ії, що ось-ось не в`идко як на`їдуть пан`и, усе пол`агодять і п`устять ф`абрику (*Андрей не оставлял надежды, что вот-вот, не заметишь как, понаедут господа, все починят и пустят фабрику*).

Ну, а теп`ер він п`евний (*ну, а теперь он уверен*), бо п`анський паст`ух Хом`а Гудзь шепн`ув йом`у тот`у новин`у (*потому что господский пастух Хома Гудзь шепнул ему такую новость*). Хома хоч х`одить б`іля тов`ару, та все ж бл`ижче до пан`ів, бо тр`еться к`оло них (*Хома хоть и занимается товаром = скотом, но все-таки ближе к господам, потому что трется около них*). Б`уде ф`абрика, б`уде! (*будет фабрика, будет*)..

Бо то, п`ане добр`одзею, ч`иста заг`ибель теп`ереньки чолов`ікові (*потому что, господин хороший, чистая погибель теперь человеку*): зароб`ити нем`а де, земл`і зр`оду не бул`о, комірн`е плат`и, круг`ом зл`идні, а `їсти м`усиш (*заработать негде, земли от роду не было, за жилье плати,*

всюду беднота, а есть нужно! Та! веліке щ`астя — л`аточка земл`і (*да! большое счастье — лоскуток земли!*)!.. Кр`утиться од`ен з `одним на сво`їй ск`ибці (*крутятся друг с другом на своей скибке = полоске /как мера земли/*), а сам х`одить ч`орний, як земл`я... а їсть не кр`аще за т`ого, що ніч`ого не має... хазя`ї (*а сам ходит черный, как земля... а ест не лучше того, который ничего не имеет... хозяева!*)!..

Андрій з през`ирством чв`иркнув крізь з`уби (*Андрей с презрением сплюнул через зубы*). От ф`абрика, то вже щось `інше (*вот фабрика, это уже что-то другое*). Не страшн`а тоб`і ан`і п`осуха, ані дощ`і (*не страшны тебе ни засуха, ни дожди*). Роб`ота ч`иста, р`івна (*работа чистая, ровная*). Пр`ийде т`ермін — бер`и гр`оші (*придет срок — бери деньги*)!..

Андрій поглядав на розвалені кам'яниці і радісно хитав головою.

— Га! вже воно так довго не буде!.. вони як візьмуть у свої руки, то швидко пустять пару!

«Вони» — були німці чи чехи, а може й євреї, що перед шістьма роками приїздили оглядати згорілу сахарню. Хоч потому ніхто вже не цікавився руїнами, Андрій не покидав надії, що ось-ось не видко як найдуть пани, усе полагодять і пустять фабрику.

Ну, а тепер він певний, бо панський пастух Хома Гудзь шепнув йому тоту новину. Хома хоч ходить біля товару, та все ж ближче до панів, бо треться коло них. Буде фабрика, буде!..

Бо то, пане добродзею, чиста загибель тепереньки чоловікові: заробити нема де, землі зроду не було, комірне плати, кругом злидні, а їсти мусиш! Та! велике щастя — латочка землі!.. Крутиться оден з одним на своїй скибці, а сам ходить чорний, як земля... а їсть не краще за того, що нічого не має... Хазяї!..

Андрій з презирством чвиркнув крізь зуби. От фабрика, то вже щось інше. Не страшна тобі ані посуха, ані дощі. Робота чиста, рівна. Прийде термін — бери гроші...

І він тоді пив пиво (*и он тогда пил пиво*)... На гот`ові (*на готовые /фиксированная оплата, ставка/*). Чисте, золот`е, хол`одне пиво (*чистое, золотое, холодное пиво*)... Тьфу! Слин`а к`отиться (*тьфу! слюна течет*)... Думка бул`а: підрост`е Гаф`ійка, найм`ється на ф`абрику (*мысль была: подрастет Гафийка, наймется на фабрику*). Де б вон`а зароб`ила ст`ільки?! (*где бы она заработала столько*) І шв`идше віддал`а б ся (*и скорее вышла бы замуж*). Авж`еж (*конечно*)... Таже то гурт, знайш`овся б так`ий, що б посв`атав (*ведь это же общество, нашелся бы такой, который посватал бы*). Апар`атчик аб`о й сл`юсар (*аппаратчик или слесарь*)... Нех`ай стар`а не д`урить голов`и ні соб`і, ані д`івці (*пусть старая не дурит головы ни себе, ни девке*): хаз`яйський син не в`ізьме уб`огої, — не так`ий світ теп`ер (*хозяйский сын не возьмет убогой = бедной, — не такой свет = мир теперь*).. Авж`еж (*точно*)..

Йог`о думк`и пливл`и д`алі (*его мысли плыли дальше*). Так`і легк`і, так`і проз`орі, мов весн`яне пов`ітря (*такие легкие, такие прозрачные, как весенний воздух*). Нем`а ру`їн (*нет руин*). Скрізь нов`і буд`инки (*везде новые дома*). Гук маш`ин, сич`ання п`ари, тиск люд`ей, ц`іле п`екло роб`оти (*шум машин, шипение пара, давка людей, целое пекло = прорва работы*). Все руш`ається, жив`е, все так`е прин`адне (*все двигается, живет, все такое притягательное*). І він чує с`илу у сво`їх рук`ах, а в р`оті має смак хол`одного п`ива (*и он чувствует силу в своих руках, а во рту — „имеет“ вкус холодного пива*)...

Ост`анні дзв`они завм`ерли в пов`ітрі (*последние колокола замерли в воздухе*). З ц`еркви вих`одять (*из церкви выходят*). З гор`и аж до гр`єблі с`уне пов`олі хм`ара нар`оду (*с горы до плотины продвигается медленно туча народа*). Г`упають сільськ`і ч`оботи, лопот`ять підт`ички і тріпот`ять на в`ітрі стрічк`и дівч`ат (*стучат сельские баишаки, шелестят подола и треплются на ветру ленточки девушек*).

І він тоді пив пиво... На готові. Чисте, золоте, холодне пиво... Тьфу! слина котиться... Думка була: підросте Гафійка, найметься на фабрику. Де б вона заробила стільки?!. І швидше віддала б ся. Авжеж... Таже то гурт, знайшовся б такий, що б посватав. Апаратчик або й слюсар... Нехай стара не дурить голови ні собі, ані дівці: хазяйський син не візьме убогої, — не такий світ тепер. Авжеж...

Його думки пливли далі. Такі легкі, такі прозорі, мов весняне повітря. Нема руїн. Скрізь нові будинки. Гук машин, сичання пари, тиск людей, ціле пекло роботи. Все рушається, живе, все таке принадне. І він чує силу у своїх руках, а в роті має смак холодного пива...

Останні дзвони завмерли в повітрі. З церкви виходять. З гори аж до греблі суне поволі хмара народу. Гупають сільські чоботи, лопотять підтички і тріпотять на вітрі стрічки дівчат.

Он йд`є Мал`анка (*вон идет Маланка*). Мал`а, сух`а, ч`орна, у чист`ій сор`очці, в стар`енькій св`итці (*маленькая, сухая, черная, в чистой сорочке = рубашке, в старенькой свитке /верхняя одежда из грубого сукна/*). Андрій не б`ачить її обл`иччя (*Андрей не видит ее лица*), але зн`ає, що у н`єї сп`ущені дод`олу `очі й зат`иснені г`уби (*но знает, что у нее опущены вниз = к земле глаза и сжаты губы*). Ми хоч б`ідні, але ч`есні (*мы хоть и бедные, но честные*). Хоч жив`емо з п`учок, прот`є й для нас є м`ісце в ц`еркві (*хоть живем малым /пучок = щепоть, очень малое количество/, однако и для нас есть место в церкви*). К`оло н`єї Гафійка (*возле нее Гафийка*). Н`аче молод`а щ`єпа з п`анського саду (*как молодой черенок из господского сада*). У Андрія під в`усом блук`ає `усмішка (*у Андрея под усом блуждает усмешка*). Він зн`ає, що в сел`і нем`ає кр`ащої дівч`ини (*он знает, что в селе нет лучшей девушки*). Сімн`адцятий рік піш`ов з пил`ипівки (*семнадцатый год пошел с филипповки = Рождественского поста*).

— Га-га-га! Ось де він пр`авить сл`ужбу Б`ожу (*вот где он правит = служит службу Божью*). Здор`ов! (*здравствуй*)

Гр`убий г`олос йд`е зн`изу (*грубый голос идет снизу*), й стар`ий безв`усий вид п`анського пастух`а Хоми Гудзя вигляд`ає з-за пох`илого барк`ану (*и старое безусое лицо господского пастуха Хомя Гудзя выглядывает из-за покосившегося забора*).

— А ви ж д`умали — де? Дай, Боже...(*а вы ж думали — где? Дай Боже...*)

— На д`ідька б л`исого сид`ів я тут — вже кр`аще у М`енделя... (*какого беса сидел бы я тут — уже лучше бы у Менделя*) С`учий син прив`із св`іже пиво, кол`и не бр`еше... (*сукин сын привез свежее пиво, если не врет*) Я так`и каз`ав йом`у — бод`ай тобі, каж`у, так`а бол`ячка у печ`інки, і тво`їй С`урі, і всь`ому кодл`у твом`у... (*я так говорил ему — пусть тебе, говорю, такая болячка в печенку, и твоей Суре, и всей родне твоей*)

Он йде Маланка. Мала, суха, чорна, у чистій сорочці, в старенькій свитці. Андрій не бачить її обличчя, але знає, що у неї спущені додолу очі й затиснені губи. Ми хоч бідні, але чесні. Хоч живемо з пучок, проте й для нас є місце в церкві. Коло неї Гафійка. Наче молода щепка з панського саду. У Андрія під вусом блукає усмішка. Він знає, що в селі немає кращої дівчини. Сімнадцятий рік пішов з пилипівки.

— Га-га-га! Ось де він править службу Божу. Здоров!

Грубий голос йде знизу, й старий безвусий вид панського пастуха Хоми Гудзя виглядає з-за похилого баркану.

— А ви ж думали — де? Дай, Боже...

— На д`ідька б л`исого сид`ів я тут — вже краще у Менделя... Сучий син привіз свіже пиво, коли не бреше... Я таки казав йому — бодай тобі, кажу, така болячка у печінки, і твоїй Сурі, і всьому кодлу твому...

— От куп`іть, тод`і й розк`утаємо, яке вон`о... (*вот купите, тогда и распробуем, какое оно*)

— Бод`ай ви всі повиздих`али по так`ій пр`авді, як д`ержите св`іже пиво... (*пусть бы вы все сдохли с такой правдой, как держите свежее пиво*)

А що, д`умаєте, не купл`ю? *(а что думаете, не куплю?)* Ход`ім, в`ип`ємо, бий його тр`ясця... *(идет выпьем, бей его лихорадка)*

— Ал`е к`упите? *(но купите?)* А з волами ж — як? сам пан догл`яне? *(а с волами ж — как? сам пан просмотрит?)*

— Хай вон`и виздих`ають йому до н`очі.. *(пусть они сдохнут у него к ночи)*. Він д`умає, сто сот крот його ма, що я й у пр`оводи пожен`у товар на п`ашу? *(он думает, сто сотен раз его так /ругательство/, что я и в проводы погоню товар на пастбище?)* Луснеш, а не діжд`еш... *(лопнешь, а не дождешься)*. Щось м`аю каз`ати вам... *(кое-то должен сказать вам)*

— Ну? ну?

— Прих`одьте з пол`удня до М`енделя, тод`і скаж`у... *(приходите после полудня к Менделю, тогда скажу)*

— Ну, ну!

— Побал`акаємо, нап`ємось п`ива, стон`адцять... *(поговорим, напьемся пива, тысяча...)* — Кін`ець фр`ази зг`инув за т`ином *(конец фразы пропал за тыном = за забором)*.

— От купіть, тоді й розкутаємо, яке воно...

— Бодай ви всі повиздихали по такій правді, як держите свіже пиво...

А що, думаєте, не куплю? Ходім, вип`ємо, бий його трясця...

— Але купите? А з волами ж — як? сам пан догляне?

— Хай вони виздихають йому до ночі... Він думає, сто сот крот його ма, що я й у проводи пожену товар на пашу? Луснеш, а не діждеш... Щось маю казати вам...

— Ну? ну?

— Приходьте з полудня до Менделя, тоді скажу...

— Ну, ну!

— Побалакаємо, нап`ємось пива, стонадцять... — Кінець фрази згинув за тином.

Полностью книгу можно купить на сайте www.franklang.ru в соответствующем языковом разделе (украинский язык), в подразделе «Тексты на украинском языке, адаптированные по методу чтения Ильи Франка»